

Memòria 2009

Servei d'Estudis i Prospectives en Polítiques de Salut
(SEPPS)

Barcelona, 2 de març 2010

Índex

Memòria 2009.....	3
1. Assessorament sobre temes de política sanitària i recerca a la direcció del CHC i grups de treball	4
2. Recerca aplicada.....	6
3. Divulgació de coneixement.....	10
4. Col·laboració amb el món Universitari i institucions de recerca...11	11
4.1. Beques CHC al Màster de Salut Pública de la Universitat Pompeu Fabra.....	11
4.2. Universitat Autònoma de Barcelona.....	11
4.3. Universitat de Lleida	12
4.4. Universidad de Chile.....	12
4.5. Institut d'Estudis de la Salut.....	12
5. Col·laboració amb altres projectes del CHC	13

Memòria 2009

La finalitat del SEPPS, unitat de recerca, és reforçar el posicionament estratègic del CHC i dels associats en el sector sanitari català, mitjançant la generació i divulgació de coneixement.

Les seves línies de recerca s'emmarquen en els àmbits d'actuació del CHC, en les línies prioritàries de recerca del sistema de salut català, en els àmbits de referència del Pla de Qualitat per al Sistema Nacional de Salut, així com en els objectius prioritaris del setè programa marc de la Comunitat Europea.

Aquestes línies són 1) integració de serveis de salut i accés a l'atenció, 2) immigració i salut, 3) participació social en salut, i 4) desenvolupament de metodologia qualitativa aplicada en l'àmbit de la salut.

Entre els resultats d'enguany destaca el reconeixement al SEPPS, per part de la Generalitat de Catalunya, com a grup de recerca emergent amb el nom de Grup de Recerca en Polítiques de Salut i Serveis Sanitaris (GRPPS). Destaca també el inici de dos projectes que permetran aprofundir la principal línia d'investigació del SEPPS: "Impacte en l'equitat d'accés i l'eficiència de les xarxes integrades de serveis de salut (RISS) a Colòmbia i Brasil" finançat per la Comissió Europea i el projecte de l'anàlisi de "La continuïtat assistencial a diferents entorns sanitaris a Catalunya", que va obtenir els fons per la recerca l'any 2008 per l'Instituto de Salud Carlos III. A més es van obtenir fons de recerca per el desenvolupament del projecte coordinat amb la Escuela Andaluza de Salud Pública: "L'Accés a l'atenció en salut adequada de la població immigrant des de el punt de vista de les polítiques i agents implicats" (ISCIII). També s'ha continuat amb la difusió de resultats dels projectes ja finalitzats, que, juntament amb els diferents cursos que s'imparteixen, fan que el SEPPS hagi esdevingut una unitat de referència a Catalunya, i sigui coneguda internacionalment, en la recerca sobre integració assistencial i anàlisi qualitativa dels sistemes de salut.

Les activitats desenvolupades es presenten d'acord amb les cinc grans línies d'actuació del SEPPS:

1. Assessorament sobre temes de política sanitària a Catalunya i recerca, a la direcció del CHC i grups de treball
2. Recerca aplicada
3. Divulgació del coneixement
4. Col·laboració amb el món universitari i institucions de recerca
5. Col·laboració amb altres projectes del CHC

1. Assessorament sobre temes de política sanitària i recerca a la direcció del CHC i grups de treball

Durant el 2009, es va participar en diverses comissions tècniques del CHC, del CatSalut i UCH en temes relacionats amb sistemes de pagament en base poblacional, el model d'assignació per a la prescripció farmacèutica de l'atenció primària (DMA), Direcció de Salut Pública i Central de Resultats. Es va participar en l'elaboració del document Posicionament del Consorci Hospitalari de Catalunya en defensa del model sanitari català.

Es va donar assessorament metodològic a diversos associats i empreses, i direcció del CHC per al desenvolupament de projectes de recerca qualitativa, sobre xarxes integrades de serveis de salut, qualitat dels serveis i participació en salut.

Durant l'any 2009, la **Comissió de Recerca Qualitativa** es va consolidar com un espai participatiu per al associats interessats en desenvolupar coneixements i habilitats en recerca qualitativa.

Com a metodologia de treball s'utilitza el format de seminari. És a dir, la presentació per part dels participants dels temes a tractar amb l'enviament previ de documentació perquè els membres del grup es puguin preparar per al debat (1 o 2 articles bàsics; o el resum del projecte de recerca). Les reunions es realitzen cada dos mesos, dijous a la tarda, en sessions de dues hores.

Durant aquest any es van realitzar cinc reunions, amb una participació mitja de 15 persones, en les que es van presentar dos temes teòrics i cinc projectes d'investigació. Els dos temes teòrics presentats van ser en primer lloc, els fonaments teòric-metodològics de la metasíntesis com a eina per a la síntesis dels resultats d'investigacions qualitatives, i en segon lloc, una introducció a l'etnografia com a mètode d'investigació (taula 1). La presentació d'aquests temes va permetre la reflexió conjunta sobre la idoneïtat d'utilitzar aquests mètodes en la investigació i aprofundir el coneixement sobre la utilització de metodologia qualitativa.

Paral·lelament, es van presentar cinc projectes de recerca qualitativa, la majoria desenvolupats per grups de recerca de membres associats al Consorci. Es van presentar els objectius i la metodologia del projecte de recerca com base per l'anàlisi i el debat dels aspectes metodològics de la proposta presentada, mitjançant preguntes i aportacions dels assistents a la comissió. Els projectes que es van presentar van ser: "Identificació de patologies rellevants per a un sistema de monitorització ambulatoria"; "Revisió de la metodologia d'un estudi qualitatiu"; "Estudi de la percepció de la qualitat dels processos d'atenció al part de les usuàries d'un hospital"; "Estils de vida de la classe treballadora a Xile i la seva relació amb les desigualtats en salut"; "Característiques del procés de comunicació en usuaris atesos a la Unitat del Dolor del IMAS i tractats amb infiltració epidural". (taula 1)

Taula 1. Activitats realitzades a la Comissió de Recerca Qualitativa

Data	Continguts	Responsable
19/02/2009	Projecte: <i>"Identificación patologías relevantes para un sistema de monitorización ambulatoria"</i>	Marta Díaz Boladeras
	Tema: Metasíntesis: fortalezas y debilidades de la síntesis de hallazgos cualitativos	M. José Fernández de Sanmamed
16/04/2009	Projecte: <i>"Revisión de la metodología de un estudio cualitativo"</i>	Ingrid Vargas Lorenzo
18/06/2009	Projecte: <i>"Estudi de percepció de la qualitat dels processos d'atenció al part de les usuàries de l'hospital xxx"</i>	Lola Bosch Badia
	Tema: Etnografia	Marta Aller
17/09/2009	Projecte: <i>"Modos de vida de la clase trabajadora en Chile y su relación con las desigualdades en salud"</i>	Cecilia Bustos Ibarra
12/11/2010	Projecte: <i>"Característiques del procés de comunicació en usuaris atesos a la Unitat del Dolor del IMAS i tractats amb infiltració epidural. Estudi qualitatiu com a pas previ en el desenvolupament d'una guia informativa adreçada als usuaris"</i>	Andrea Burón

Enguany s'ha augmentat el nombre de membres de 35 a 46 persones entre investigadors, professionals sanitaris i responsables d'investigació dels centres associats i altres institucions del sector sanitari català. La coordinació està a càrrec de la Diana Henao.

2. Recerca aplicada

Ha continuat el desenvolupament de les línies de recerca obertes en àrees rellevants pel CHC i els seus associats, en col·laboració amb institucions i socis que comparteixen l'interès pels temes. A continuació es descriuen les activitats principals desenvolupades per línia de recerca, els esforços per a l'obtenció de fons de recerca i les publicacions relacionades.

- **Integració de serveis de salut i accés a l'atenció**

S'ha iniciat l'estudi "La continuïtat assistencial a diferents entorns sanitaris a Catalunya", dirigit pel SEPPS i amb la col·laboració dels Serveis de Salut Integrats Baix Empordà (SSIBE), del Grup d'Assistència Sanitària i Social (SAGESSA), Badalona Serveis Assistencials (BSA) i de l'Institut Català de la Salut (ICS). L'estudi es basa en una enquesta aplicada als usuaris dels serveis de salut catalans que han utilitzat més d'un nivell assistencial en els últims tres mesos per un mateix motiu. En les etapes inicials de l'estudi s'ha dissenyat i validat el qüestionari emprat en l'enquesta. D'altra banda, s'ha profunditzat en l'estudi, des d'una vessant qualitativa i mitjançant l'estudi de casos, de la percepció que tenen els usuaris de la continuïtat assistencial que són atesos a les xarxes integrades de serveis assistencials. En quant a l'estudi de la integració de serveis de salut i accés a l'atenció en Amèrica Llatina, s'ha iniciat l'estudi Equity-LA, amb finançament de la Unió Europea, que aprofundeix en l'accés i l'equitat d'accés de la població als serveis de salut i en la coordinació i en la percepció de la continuïtat assistencial dels usuaris atesos a les xarxes integrades de serveis de salut de Colòmbia i Brasil.

En relació a la difusió d'aquests i altres estudis que s'han realitzat en el SEPPS dins d'aquesta línia d'investigació, s'han realitzat sessions tècniques, presentacions en congressos i diverses publicacions.

- **Mecanismes d'assignació en base capítativa.**

S'ha treballat en la divulgació dels resultats de l'avaluació qualitativa de la prova mitjançant l'elaboració d'articles científics.

- **Participació social en salut.**

S'ha continuat amb la difusió de resultats de la recerca, mitjançant l'elaboració d'un article

- **Immigració i salut**

S'ha continuat amb l'anàlisi de les Polítiques sanitàries per a la població immigrant en el context nacional i internacional, (finançament: Departament de Salut) i s'ha fet difusió dels resultats.

S'ha desenvolupat la metodologia per a l'Estudi d'avaluació de la mediació intercultural en salut a Catalunya, (finançament: Departament de Salut)

- **Desenvolupament de mètodes qualitius aplicats en salut**

També s'han desenvolupat diferents activitats divulgatives. A la taula 2 es recull de manera quantitativa la producció científica principal generada pel SEPPS l'any 2009.

Taula 2. Produccions científiques del SEPPS, durant l'any 2009

Producte	Integració de serveis de salut i accés a l'atenció	Finançament capítatiu	Immigració i salut	Participació social en salut	Altres	Total
Articles	3		2	1		6
Comunicacions a congressos	9	1	5		1	16
Seminaris i presentacions tècniques			1			1

Busca de fons de recerca

En la cerca de finançament extern, s'han obtingut els següents resultats:

Àmbit nacional: (Instituto de Salud Carlos III)

En la convocatòria d'ajudes 2009 es van presentar dues propostes d'investigació emmarcades en la línia d'actuació anomenada Projectes d'Investigació. En primer lloc, es va presentar un projecte en coordinació amb la Escuela Andaluza de Salud Pública sobre "L'accés a l'atenció en salut adequada de la població immigrant des del punt de vista de les polítiques i agents implicats" (En el subprograma projectes d'investigació). El finançament del projecte va ser aprovat i es desenvoluparà durant tres anys. Es va rebre un 72% de l'ajuda sol·licitada. 74.415€ en total.

Dins de la modalitat Projectes d'Investigació en Salut en Avaluació de Tecnologies Sanitàries i Serveis de salut, es va presentar el projecte "Avaluació de la mediació intercultural com estratègia de millora de l'atenció sanitària a la població immigrant. Aquesta sol·licitud va ser denegada.

En la línia d'actuació de Recursos Humans es va presentar la sol·licitud en la convocatòria "Contractes de tècnics de suport a la investigació en el SNS" amb la finalitat de donar continuïtat a una de les investigadores de l'equip. Aquesta sol·licitud va ser denegada.

Àmbit regional: (L'Agència de Gestió d'ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR)

La Generalitat de Catalunya mitjançant la Convocatòria d'ajuts per donar suport a les activitats dels grups de recerca de Catalunya (SGR 2009) va reconèixer el treball del SEPPS desenvolupat durant els últims cinc anys i ha estat reconegut com a Grup de Recerca Emergent amb el nom de Grup de Recerca en Polítiques de Salut i Serveis Sanitaris. La sol·licitud va ser aprovada atorgant el reconeixement sense finançament fins al 31 de desembre del 2013.

AGAUR va obrir la convocatòria d'Ajuts per a incentivar la recerca aplicada i la formació universitària en matèria d'immigració a Catalunya (ARAFI-DGR 2009). És va presentar el projecte "Percepció de la qualitat del procés d'atenció al part dels usuàries de l'Hospital de Palamós" amb la col·laboració d'investigadors d'una de les institucions associats Serveis de Salut Integrats Baix Empordà. Aquesta sol·licitud va ser denegada.

Publicacions

Articles

- Vargas I, Vázquez ML, Henao D, Farré J. De la competència a la col·laboració. Experiència en la integració assistencial a Catalunya. *Fulls Econ Sist Sanit.* 2009; 38: 27-37.
- Vázquez ML, Vargas I, Unger JP, Mogollón AS, da Silva MRF, Paepe P. Integrated healthcare networks in Latin America: a framework for analysis. *Rev Panam Salud Publica / Pan Am J Public Health.* 2009; 26(4): 360-7.
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I. Factores que influyen en la coordinación entre niveles asistenciales según la opinión de directivos y profesionales sanitarios. *Gac Sanit.* 2009; 23(4): 280-6.
- Delgado ME, Vázquez ML. Percepciones de usuarios y líderes comunitarios sobre su capacidad para influenciar la calidad de los servicios de salud: Un estudio de casos de Colombia y Brasil. *Cad Saude Publica* 2009; 25(1): 169-178.
- Vázquez ML, Terraza-Núñez R, Vargas I, Lizana T. Necesidades de los profesionales de salud en la atención a la población inmigrante. *Gac Sanit.* 2009; 23(5): 396-402.
- Porthé V, Benavides FG, Vázquez ML, Ruiz-Frutos C, García AM, Ahonen EQ, Agudelo-Suárez A, Benach J por el proyecto ITSAL. La precariedad laboral en inmigrantes en situación irregular en España y su relación con la salud. *Gac Sanit.* 2009; 23: 107-14.

Ponències i comunicacions a congressos nacionals e internacionals

- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Llopart JR, Valls J, Verdaguer A, Ruiz R, Colomé LI, Coderch J. Organizational culture in integrated healthcare organizations. Eur J Public Health 2009;19 (suppl 1):133
- Waibel S, Henao D, Vázquez ML, Vargas I. Patients' perceptions on continuity of care: meta-synthesis of qualitative studies. Eur J Public Health 2009;19 (suppl 1):128
- Vargas I, Vázquez ML. Barreras en el acceso a la atención en salud en modelos de competencia gestionada: un estudio de caso en Colombia. Proceedings. IX Congresso Brasileiro de Saúde Coletiva, Recife 31 Outubro-4 Novembro 2009
- Gusmão R, Henao D, Vargas I, Vázquez ML. Continuidad entre niveles asistenciales en pacientes con EPOC. Gac Sanit 2009 (Esp. Congr. 2):14-5
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Coderch J, Valls J, Ruiz R. Values oriented to coordination in integrated health care organizations: collaboration and teamwork. Proceedings. XII World Congress on Public Health, Istanbul 27 April-1 May 2009.
- Vargas I, Vázquez ML, Mogollón AS. Impact on access to health care of the introduction of managed care strategies in the health system of Colombia. Proceedings. XII World Congress on Public Health, Istanbul 27 April-1 May 2009.
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Coderch J, Colomé LI, Llopart JR, Valls J, Verdaguer A, Ruiz R. Cultura organizativa en las organizaciones sanitarias integradas. Gac Sanit 2009;23 (Esp. Congr. 1):69
- Vargas I, Vázquez ML, Mogollón AS. Barreras a la cobertura del aseguramiento en salud en Colombia desde la perspectiva de los agentes sociales. Gac Sanit 2009;23(Esp. Congr. 1):157
- Letelier MJ, Vázquez ML, Vargas I. Un instrumento para la medida de la continuidad entre niveles asistenciales. Gac Sanit 2009;23(Esp. Congr. 1):19
- Vargas I, Vázquez ML, Mogollón A. Impact on access to health care of the introduction of managed care strategies in the health system of Colombia. Proceedings. XII World Congress on Public Health, Istanbul 27 April-1 May 2009.
- Cornejo M, Vargas I, Vázquez ML, Terraza-Núñez R. Mecanismos de distribución del sistema de pago caputivo: Análisis de experiencias internacionales. Gac Sanit 2009 (Esp. Congr. 2):49-50
- Vázquez ML, Terraza-Núñez R, Vargas I, Lizana T. Health personnel perceived cultural problems and opinions on training for the provision of care to a culturally diverse population. Eur J Public Health. 2009;19(suppl 1):23-4
- Toledo D, Terraza-Núñez R, Vázquez ML, Vargas I. Access to health services in Catalonia from the Ecuadorian immigrants' perspective. Eur J Public Health. 2009;19(suppl 1):122-3
- Toledo D, Terraza-Núñez R, Vázquez ML, Vargas I. Percepción de la población de origen ecuatoriano del acceso a los servicios sanitarios en Cataluña. Gac Sanit 2009 (Esp. Congr. 2):71
- Terraza-Núñez R, Vázquez ML, Vargas I, Lizana T. Health personnel problems and needs when providing health care to immigrant population in Catalonia. Proceedings. XII World Congress on Public Health, Istanbul 27 April-1 May 2009.

- Vázquez ML, Vargas I, Rodríguez D, Terraza-Núñez R. El acceso a la atención sanitaria de la población inmigrante en España. Gac Sanit 2009;23(Esp. Congr. 1):135

3. Divulgació de coneixement

Entre les accions de transferència del coneixement, el SEPPS ha realitzat les següents activitats:

- **Seminaris:**
 - Organització i coordinació de les sessions tècniques mensuals a la seu de CHC, amb una assistència sostinguda de professionals del món de la sanitat catalana (40 assistents de mitjana). A més, durant l'any 2009 es van presentar dues sessions amb resultats de recerca realitzada pel SEPPS: Necessitats dels professionals sanitaris en relació a l'atenció sanitària a la població immigrada, 23 d'abril; i l'Accés a l'atenció en xarxes integrades de serveis de salut en Colòmbia, 18 de juny.
 - Ponència: ¿Què necessitem per fer l'atenció integrada? Curs: Atenció integrada de la malaltia crònica (l'Escola d'estiu). Universitat de Vic.
 - Ponència: L'atenció sanitària de la població immigrada des de la perspectiva dels professionals de la salut. Una aproximació qualitativa. Sessions científiques. Unitat de Recerca en Salut Laboral. Departament de Ciències experimentals i de la salut. Universitat Pompeu Fabra. 26 de març.
 - Presentació Informe SESPAS 2008. Mejorando la efectividad de las intervenciones públicas sobre la salud. Capítulo 5. Instituto Carlos III. Madrid 22 d'abril.
 - Atenció a la salut dels immigrants: necessitats sentides pel personal responsable Jornades: Multiculturalitat i Salut. Universitat de Lleida. 5 de juny.
 - Ponència: A experiência de gestão de regiões de saúde da cataluña. DARAS - Diretoria de articulação de redes de atenção à saúde. Recife. 28 de setembre.
 - Presentació proyecto SICA Impact on equity of access and efficiency of Integrated Health care Networks (IHN) in Colombia and Brazil. Centro de Desarrollo Tecnológico Industrial. Madrid 24 de juny.
- **Pàgina web de SEPPS.** S'ha proporcionat informació per a l'actualització periòdica de la pàgina web (<http://www.consorci.org/acessos-directes/servei-destudis>)
- **Divulgació d'informació** sobre cursos, congressos, jornades i seminaris.
- **Distribució** dels diferents articles que s'han generat a diverses Comissions del CHC (Comissió de Salut Pública, Comissió Permanent, etc.).

- **Impartició i preparació de cursos** en diversos Màsters de projecció nacional i internacional en que tenim convenis (UAB, ICEI, UCH, ULI, UQ) i a cursos de formació continuada organitzats per la Unió Consorci Formació, el CHC, les seves empreses, entitats associades i altres institucions del sector sanitari català (IES).

4. Col·laboració amb el món Universitari i institucions de recerca

A més de participar en el debat científic, mitjançant el desenvolupament i difusió de recerca en l'àmbit de serveis de salut, el SEPPS col·labora amb diferents universitats de Catalunya i Amèrica Llatina, en projectes de docència i recerca. Enguany s'ha donat continuïtat i s'han reforçat els vincles establerts amb les universitats catalanes i xilenes.

4.1. Beques CHC al Màster de Salut Pública de la Universitat Pompeu Fabra

El SEPPS s'encarrega del manteniment de la relació amb la Universitat Pompeu Fabra, de la renovació del conveni i la supervisió dels becaris.

- **Tesines presentades i en elaboració**
 - Toledo, D. Percepción de la población inmigrante sobre el acceso a los servicios sanitarios. (Directores: R. Terraza, ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra 2007- 2009.
 - Pane S. Modelos de participación social en las políticas públicas del sector sanitario. Tesina de Màster en Salut Pública (Directora: ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; 2005-2009.
 - Waibel S. Continuidad asistencial en dos organizaciones sanitarias integradas de Cataluña: perspectiva de usuarios (Directores: D Henao, ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra 2008-2010

4.2. Universitat Autònoma de Barcelona

En el marc del Conveni de col·laboració institucional acadèmica i científica entre la Universitat Autònoma de Barcelona i el Consorci de Salut i Social de Catalunya es desenvolupen diverses activitats conjuntes de docència i recerca, com ara, la impartició de cursos en el Màsters en Salut Internacional i Doctorat de Salut Pública, la supervisió de tesis doctorals, o l'elaboració de projectes de recerca (SICA). En la xarxa GRAAL s'ha impartit un curs de metodologia de recerca qualitativa a Quito (Equador).

A més, amb l'objectiu de creixement i desenvolupament de l'equip, el SEPPS dóna suport a la formació del seu recurs humà, promovent la realització dels doctorats en les seves línies de recerca aplicada, i del programa de Doctorat en Salut Pública i Metodologia de la Recerca Biomèdica. Universitat Autònoma de Barcelona.

Tesi presentada:

- Vargas I. Tesi doctoral: Barreras y facilitadores del acceso a las redes integradas de servicios de salud en Colombia (Directors: ML Vázquez, M Martín).

Tesi en elaboració:

- Henao D. Tesi: Coordinación asistencial y cultura organizativa en las organizaciones sanitarias integradas de Cataluña. (Directors: ML Vázquez; M Martín).
- Terraza R. Tesi: Atenció a la salut dels immigrants: de les polítiques a les necessitats percebudes pel personal responsable en la pràctica diària. (Directors: ML Vázquez; M Martín).

4.3. Universitat de Lleida

Gràcies al conveni de col·laboració signat amb l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Lleida varem participar com docents en l'assignatura de Recerca Qualitativa en Salut en el Màster Oficial en Ciències de la Infermeria.

4.4. Universidad de Chile

Es va donar suport al desenvolupament del programa de formació en Metodologia de la Investigació aplicada en salut, que va rebre el finançament del FONIS (Fondo Nacional de Investigación y Desarrollo en Salud) del Ministerio de Salud de Chile.

4.5. Institut d'Estudis de la Salut

Participació en la formació del Diplomat de Sanitat, de l'Institut d'Estudis de la Salut. Impartició de les classes de metodologia de recerca qualitativa.

5. Col·laboració amb altres projectes del CHC

- Participació en el comitè d'experts en salut pública que dóna suport a la implantació en la modalitat no presencial del Màster de Salut Pública de la Universidad del Salvador. IL3 (Institut de Formació Contínua) - Consorci de Salut i Social de Catalunya. A més, s'ha coordinat i desenvolupat un mòdul sobre mètodes qualitius aplicats en salut per al Màster de Salut Pública.
- Participació en el Curs sobre la dependència organitzat pel Consorci de Salut i Social de Catalunya i la Federació de municipis de Catalunya (1a i 2a edició). Mòdul: Finançament de l'atenció a la dependència.
- Participació en la formació dels tècnics de CHC CiG: Bases de dades del sector sanitari: eines per a l'auto actualització. 17 de desembre.